

Az *Euxoa hastifera* Donz. és honossága a magyar Alföldön.

Írta: Kovács Lajos

Az *Euxoa hastifera*, amelyet 1847-ben írt le Donzel, a bagoly-lepkék (*Agrotidae*) családjába tartozik. Seitz közismert műve¹ a következőképp ismerteti (p. 27.): „felsőszárnya bíborbarna, a costa széles, halvány okkerszínű, a cella feketés, a foltok feketével kerítettek, a kör és vesefolt okkersárga alapszínű barna középső résszel, a hátulsó szárny fehér, szürke szegélyel“. Az említett mű pótkötete² ennek a fajnak egy a törzsfajtól elütő alakját is megemlíti Uralskból, illetőleg Észak-Afrikából.

Az Uralskban gyűjtött alakot Warren³ írta le (p. 27—28.) *ab. carbonis* néven és az *Euxoa obelisca*-hoz sorolta. Leírása szerint felső szárnyának alapszíne bíborosfekete, a costalis sáv és a foltok alapszíne világos, a cella fekete, a vonalak elmosódottak. Csak jóval később sorolta Corti a *hastifera*-hoz Koshancsikov véleménye alapján, aki a *carbonis*-t a *hastifera* keleti alfajának tekintette. Corti² egyébként a Warren által közzétett ábra színezésére megjegyzi, hogy az túlságosan feketének tünteti fel, holott annál pirosasibolyább színűnek kellene lennie. Hozzáfűzi, hogy a kép ♀-t ábrázol, a ♂ hátulsó szárnya csaknem fehér (p. 24). Boursin nem fogadta el alfajnak, hanem formaként sorolja fel³ (p. 100).

Az Észak-Afrikában honos *hastifera*-alakot Oberthür írta le *var. abdallah* néven. Corti közlése szerint² ez a változat tarkább a Donzel által leírt törzsfajnál, a costa és a foltok narancsszíne sokkal intenzívebb, alapszíne pedig — ha pl. ausztriai *hastifera*-val vetjük egybe — annak sötétbarnás színe mellett vörösbarnának látszik (p. 24). A Seitz művében közölt kép kisebbnek ábrázolja a törzsfajnál, bár a szövegrész nem emlékezik meg erről a körülményről. Ezt az alakot később a spanyolországi Cuencaban is megtalálták. Boursin az *abdallah*-ot nem varietasnak, hanem alfajnak tekinti³ (p. 100).

¹ Warren, W.: Eulenartige Nachtfalter, in: Seitz, A. „Die Gross-Schmetterlinge der Erde“. — Stuttgart, 1914. pars: I., Vol. III. pp. I—III + 1—511.

² Corti, A.: Unterfamilie Euxoinae, in: Seitz: Die Gross-Schmetterlinge der Erde. — Stuttgart, 1938. pars: I., Vol. suppl. III. pp. V—VI, + 1—332.

³ Catalogus Lepidopterorum Regionis Palaearcticae. Editus ab Otto Bang-Haas. — Dresden—Blasewitz, 1937. pp. 1—144.

A *hastifera* előfordulási helyeit illetőleg Seitz művének és a hozzátartozó pótlékoknak megjelenéséig a következő adatokkal rendelkezünk: Észak-Afrika, Spanyolország (Albarracín, Cuenca), Dél-Franciaország (Digne, St. Barnabé), Ausztria, Erdély (Kolozs megye), Hercegovina, Kis-Ázsia, Irán, Örményország, Dél-Oroszország, Uralsk és az Altai-hegység. Elterjedési területe tehát nagy, ezen belül azonban csak kevés helyen található. Eddig ismert elterjedésének legészakibb pontja Ausztria, míg délen Észak-Afrika. Kelet-nyugati irányban haladva az Altai-hegységtől Spanyolországig találkozunk vele. A felsorolt belőhelyek tanúsága szerint a *hastifera* hegyvidéki állatnak tekinthető.

Érthető meglepetést keltett tehát, midőn 1923-ban tiszaderzsi gyűtésem során két ízben fogtam *hastifera*-t. Az ott gyűjtött anyag gyűzőkét később a Nemzeti Múzeum rendelkezésére bocsátottam, 1942-ben pedig Szent-Ivány József közzé is tette.⁴ Az 1945. évi pomázi kutatásaim során a Duna felé eső sík terület szélén újra találkoztam a *hastifera*-val, és sikerült belőle több hímét és nőtényt gyűjtenem. Ez arra a feltevésre indít, hogy ez a faj egykor Alföldünk északi részének nagyobb területén élő bagolylepkéje volt.

Feltűnő, hogy mind a tiszaderzsi, mind a pomázi *hastifera*-k szokatlanul kicsiny állatok. Erre a körülményre a Nemzeti Múzeum anyagával való összehasonlításuk hívta fel figyelmemet. Az ott látható sorozatban talán a legkisebb hím is szélesebb a legnagyobb alföldi nőténynél. A rendelkezésemre állott irodalomban Abafi-Aigner műve nyújt támpontot a *hastifera* nagyságára vonatkozólag. Abafi⁵ szerint (p. 55.) a lepkék 39—40 mm szélesek. Az egyebütt található leírások hallgatnak e kérdéstről. Ebből joggal következtethetünk arra, hogy ha előfordulnak is helyenként a nagyobb lepkék mellett kisebbek, ez a körülmény az említett f. *abdallah*-ot kivéve nem helyi jellemvonásként jelentkezik. Az általam fogott *hastifera*-kat illetően az egyik tiszaderzsi állat 33, a másik mindössze 30 mm széles. Pomázon gyűjtött hat hím szélessége 32—34, a nyolc nőtényé 33—37 mm között váltakozik. Joggal feltételezhető tehát, hogy az Alföldön honos *hastifera*-nak ez a csekélyebb szélessége és általában kisebb volta közös, állandó jellemvonása.

Míg azonban a nagyságban mutatkozó jellegzetességre nézve meg egyeznek egymással a tiszaderzsi és a pomázi *hastifera*-k, színbelileg feltűnően elütnek egymástól. A tiszaderzsi *hastifera*-k alapszíne barna, az általánosan előforduló és a Donzei által is leírt törzsfaj színével egyezik. Bár a rendelkezésre álló leírások meglehetősen fogyatékosak, a Nemzeti Múzeumban lévő összehasonlítóanyag és a Seitz művének pótkötetében látható sikerült színes ábra ezt kellőképp tisztázza.

A pomázi *hastifera*-k alapszíne sötétszürkésfekete, a középtérben kisebb-nagyobb kiterjedésű sötét pirosasbarna térséggel. Az előrebocsátott leírások alapján önkéntelenül is eszünkbe jut a Warren-féle

⁴ Szent-Ivány J.: Adatok Tiszaderzsi lepkéfaunájának ismeretéhez. Folia Entomologica Hungarica, 1942. VII. pp. 109—112.

⁵ Abafi—Aigner, L.: Magyarország Lepkái, — Budapest, 1907. pp. I—XXXII + 1—137.

carbonis, amely Koshantschikov szerint *hastifera*-alak, és amelynek a színében a fekete mellett szintén van pirosas elem. A Warren-féle leírásból joggal következtethetünk arra, hogy a két színelem keverékként jelentkezik az általa leírt alaknál. Corti-nak a *carbonis*-ról közölt ábra helyesbítéseként tett megállapítása ugyanerre mutat. A pomázi *hastifera*-knál a kétféle színelem nem keveredik. Ez még azonban nem dönti el végérvényesen, hogy egyezik-e a pomázi sötét *hastifera*-alak a f. *carbonis*-szal, vagy nem. Felületes szemléltő ugyanis az egymás mellé helyezett fekete és sötét pirosasbarna színeknek könnyen kerül az összehatása alá, amikor megszülethetik egy olyanféle ítélet: „alapszíne bíboros fekete“.

Bár Warren leírása nem tartalmaz elegendő adatot a kérdés tisztázására, a leírását kiegészítő ábra kimerítő elemzése révén kétséget kizáróan kiderül, hogy a pomázi sötét *hastifera*-alak nem azonos a *carbonis*-szal, sőt az is beigazolódik, hogy igaza volt Warrennek, amikor a *carbonis* néven leírt *Euxoa*-alakot az *obelisca*-hoz sorolta. Az idézett rajzon, amelyik ♀ állatot ábrázol, három az *obelisca*-ra jellemző vonással találkozunk, amelyek a *hastifera*-n nem fordulnak elő. Az egyik a hátulsó szárny színezése. A hátulsó szárnyat teljes egészében szürke szín borítja, fokozatosan halványodva a szegélytől a tő felé. A *hastifera* ♀-ének a hátulsó szárnya a tő körül kisebb-nagyobb terjedelemben fehér, és ez a fehér tér elég élesen határolódik el a szárny többi részének egyenletesen erős barnás, illetőleg feketésszürke színezésű területétől. A másik a vese- és körfolt sajátosság. Ezeknek a sötétszínezésű középső részét az ábrán éles, világos gyűrű veszi körül. Ezzel a jelenséggel a *hastifera*-nál nem találkozunk, ellenben az *obelisca*-nál a Kárpátmedencéből származó állatokon is többször előfordul.

A harmadik és legfontosabb a *costalis* sávnak az ábrán látható alakja. A rajz szerinti f. *carbonis* *costalis* sávja a többit kiindulva alul kissé kiszélesedik, majd kevéssel a körfolt előtt felkanyarodik úgy, hogy a fölfelé tartó oldala és a körfolt közé eső fekete tér egy kis szabálytalan négyszög alakjában mutatkozik. A sáv a felkanyarodásig világosszürke. A felkanyarodás a tőtől távol, illetőleg a körfolthoz közel kezdődik. Innét kezdve a szegély felé a *costalis* sáv keskeny, sötétebb szürke. A sávnak ezek a sajátosságai az *obelisca*-ra jellemzőek. A *hastifera* *costalis* sávjának az alsó oldala először a felső szárny belső szegélyével párhuzamosan halad, majd a tő és a körfolt között, csaknem pontosan középen tompaszögben megtörik (nem hajlik) és innét a felső szegéllyel párhuzamosan halad. A törési pont és a körfolt között lévő fekete tér hegyesszögű háromszög, amelynek csúcsa a szárnytő felé mutat. A külső harántvonalnál levő vége még olyankor is eléggé kiemelkedik, ha egy részén szürke behintés van. A *costalis* sáv csontszínű, és ez a szín a sáv szürke behintésű részein is áttetszik. A *hastifera* felsorolt specifikus bélyegei a Pomázon gyűjtött állatokon is megvannak.

A *costalis* sávnak az *obelisca*-ra jellemző ábrázolása minden kétséget el kell, hogy oszlasson a Warren-féle f. *carbonis*-t illetően. A rajzon látható másik két sajátosságot csak magábanvéve bátran

írhatnánk a felületes színezés rovására, aminek nem egy példájával találkozunk Seitz művében, ha azonban összekapcsoljuk őket a costalis sávnak az *obelisca*-ra jellemző ábrázolásával és figyelembe vesszük az eredeti Warren-féle megállapítást a *f. carbonis* hovatartozásáról, nyugodtan elejthetjük Koshantschikov későbbi keletű diagnózisát. Efféle sötét *obelisca*-k, túlnyomólag a ő -ek sorában, nálunk is fordulnak elő.

Nem látszik érdektelennek, hogy a Seitz művében látható ábra még egy különleges vonására rámutassunk. Az ott ábrázolt lepke felső szárnyainak a rajzolata aszimmetrikus. Aszimmetriát a rajzolatban a saját *obelisca*-anyagomban is több esetben észleltem, ellenben az általam ismert *hastifera*-knál még nem figyeltem meg. Ezt a körülményt csak a korábbi érvek kiegészítésül idézem.

Az elmondottak alapján nem tartom kétségesnek, hogy Warren leírásának egy sötét *obelisca*-alak szolgált alapul. Ez nem zárja ki, hogy Koshantschikov kezén ne lettek volna uralski eredetű sötét *hastifera*-k. Erre látszik mutatni Seitz pótkötetében lévő az a megállapítás, hogy a hímeknek a hátulsó szárnya csaknem fehér. Ezek azonban az elmondottak szerint nem lehetnek azonosak a Warren-féle *carbonis* alakkal, mivel az az *obelisca*-hoz tartozik. Nyilvánvaló az is, hogy a pomázi sötét *hastifera*-alak sem azonos vele, sőt az sem kétséges, hogy a pomázi alak még nincs leírva. Éppen ezért indokolt, hogy olyan leírással rendelkezünk róla, amely a teljes, hat ♂-et és nyolc ♀-t felölelő anyag alapján minden részletre kiterjed és kiküszöböli a félreértéseket. A színbelileg hasonló más *Euxoa* fajoktól a már elmondott jellegzetes bélyegek alapján könnyű őket megkülönböztetni.

A pomázi *hastifera*-alak részletes leírását egyébként az alábbiakban közlöm.

A pomázi hímek felső szárnyának alapszíne sötét szürkésfekete, amely a marginalis térnek a hullámvonaltól a szegély felé eső részén és a középtér alsó felén jóval sötétebb. A marginalis térnek a hullámvonaltól a középtér felé eső része vagy megegyezik a külső rész színével, vagy halványabb annál.

A középtérnek a csapfolttól fölfelé a vese- és körfoltig terjedő része rendszerint sötét pirosasbarna, épúgy a basis és a belső hullámvonal. Ez a szín egy-két állaton csaknem elenyészik, olykor viszont igen élénk és szembetűnő, sőt a marginalis tér belső felére is áttérjedhet. A középtér szélessége változik aszerint, hogy a külső harántvonal kijebb, vagy beljebb vonul.

A costalis tér a basis és a vesefolt csúcsa között halvány okkersárga, a vesefolt csúcsánál finom sugarakra hasadva beletorkollik a marginalis térbe. A costalis tér felső részét kisebb-nagyobb kiterjedésben igen finom égetett téglaszínű, illetőleg szürke pettyek borítják, a marginalis tér irányában sűrűbben. Az erek mentén a szürke pettyek több állaton összefüggő vonallá sűrűsödnek.

A hullámvonal rendszerint elmosódott: alig észlelhető halvány lőrés-ként jelentkezik a marginalis tér sötét alapszínében. Egy példányon néhány halvány okkersárga pont is van rajta, egy másikon viszont végig halvány okkersárga. A hullámvonaltól a középtér felé 2—5 kis fekete ék nyúlik.

A külső határvonal többé-kevésbé elmosódott, de középső része vitágosabb a középtérnél. A középtér felé néha sötét kis ívek határolják, ezek majdnem beleolvadnak a középtérbe. A marginalis tér felé nincsenek ilyen ívek, sőt azzal össze is folyhatik a harántvonal.

A belső harántvonalat a középtér felé eléggé szembeszökő sötét ívek határolják, a basis felé eső határolóívek ellenben meglehetősen elmosódtak, sőt az egyik állaton hiányoznak és a harántvonalat csak a középtér felé eső ívek jelzik.

A csapolt, amely a belső harántvonalon áll a körfolt alatt, szélességre és hosszúságra nézve is változó. Hosszúságban olykor csak a körfolt közepéig ér, olykor viszont túl is ér rajta.

A costalis tér alsó oldalából az elülső harántvonalától a vesefolt alsó része felé haladó ér néha igen finoman, máskor szélesebben halvány okkersárga. A costalis tér és az említett ér köze a körfolt és a vesefolt kivételével sötétfekete, illetőleg a vesefolt bemélyedése és a külső harántvonal között olykor szürke.

A basis közepén a costalis tér alatt egy az elülső harántvonalig érő hosszúkas fekete folt látható.

A vese- és körfolt változó nagyságú. A vesefolt bemélyedése kisebb-nagyobb, vagy éppen teljesen hiányzik és a külső harántvonal felé egyenes vonal határolja. A körfolt kör- vagy elipszisalakú. A vesefolt kerete csak a folt alsó oldalán és néha a marginalis tér felé van meg, a körfoltnak a fekete kerete teljesen beolvad a tőle jobbra és balra lévő fekete térbe, alul és felül pedig nincs fekete kerete. A vese- és körfolt színe hol egyező, hol eltű. Színük világos- vagy sötétszürke, esetleg pirosbarna. A halvány okkersárga alapszín többnyire csak egy szegély körül látszik, csak egy esetben terjed ki az egész foltra.

A costalis téren a hullámvonal és a külső harántvonal között a szárny szegélyén három finom halvány okkersárga folt látható.

A hátulsó szárny fehér. Egy esetben a rojtot a szárny belső területétől elválasztó vonal a szárny középső részén szürke. Egyébként a szárny belső területének a szegélye is szürke különböző szélességben (1.5–3 mm). A szürke sáv helyett olykor csak az erek és azok mellette szürke.

A hímek 32–34 mm szélesek.

A pomázi nőtények felső szárnyainak szürkésfeketéje kevésbé élénk, mint a hímeké, azonban a kétféle szürkésfekete árnyalat a nőtényeken is megvan a hímeknél említett megoszlásban. Épügy megvan a pirosas szín. A középtér szélessége a nőtényen is változó, de csekélyebb mértékben. A costalis tér olyan, mint a hímeké, pettyezése azonban többnyire sűrűbb. Van egy olyan nőtény is, amelyiken kevés a costalis tér pettyezése és a meglévő pettyek túlnyomórésze szürke. Ennek az állatnak a costalis tere igen világosnak látszik. A pettyeknek vonalakká való összesűrűsödése a nőtényeken csak jelentéktelen mértékben fordul elő.

A hullámvonal egy ízben igen szembeszökő halvány okkersárga, egyébként itt is elmosódott. A hullámvonalra merőleges fekete ékek az egyik nőtényen igen nagyok. A harántvonalakra nézve egyezik a két

nem. Megegyeznek a csapfoltra nézve is, valamint a világos okker-sárga érre, a foltok közeire és a basalis fekete foltra nézve.

A vese- és körfoltok itt is változó nagyságúak és változik a körfolt alakja is. Az egyik nőstény körfoltjának nyúlványa van a vesefolt felé.

A foltok színe általában egyezik a hímekével. Az egyik nőstény vesefoltja a szegély felé élénk vörösbarnaszínű, egy másikon mindkét folt ritka szürkepétyvezésű, úgy hogy az igen halvány okker alapszín eléggé átüt. Ez a nőstény a halvány világos costalis terével, szembezőkö hullámvonalával és a piros árnyalatnak úgyszólván teljes hiányával, igen szép színeltérés. A szegély finom foltjai a nőstényeken is megvannak.

A nőstény hátulsó szárnya a tőtér kivételével szürke. A tőtér és a rojtok fehérek.

A nőstények 33—37 mm szélesek.

Ha összefoglaljuk a *hastifera* eddig ismert alakjait, ennél a fajnál eddig kétféle jellegű eltéréssel találkoztunk: nagyságbeli és színeltéréssel. Nagyság tekintetében a leírt törzsalaknál kisebb alakok is fordulnak elő és pedig az Észak-Afrikában és Spanyolországban honos ssp. *abdallah*, amely ott kizárólagos alak, valamint az Alföldünkön honos *hastifera*. Színezés tekintetében a leírt törzsalaktól az annál világosabb színű, élénkebb rajzolatú ssp. *abdallah* és a Pomázon található fekete alak tér el. A nálunk található eltérések a rendelkezésre álló adatok szerint helyhez kötött eltérések, így elnevezésük is indokoltnak látszik. Erre való tekintettel a tiszaderzsi alakot, amely csupán nagyságban tér el a lelőhelyek túlnyomó részén található törzsalaktól, színben egyezik vele, f. *hungarica*, a pomázi alakot pedig, amely nagyságban és színben is eltér tőle, f. *pomázensis* néven óhajtom bevezetni a szakirodalomba.

Míntogy a *hastifera* ma már rendkívül elszigetelten jelenik meg, kiterjedt kutatásokra volna szükség annak tisztázása érdekében, hogy a két leírt alak rendszertani értékét teljes mértékben megítélhessük. Úgy vélem azonban, hogy ha aránylag rövid idő alatt, nem is intenzív kutatások nyomán már két helyen megtaláltam, további lelőhelyeire is fogunk akadni, főleg az egymástól mintegy 125 kilométernyire fekvő Pomáz és Tiszaderzs között, valamint Tiszaderzs környékén.

A lelőhelyekről, valamint a gyűjtés körülményeiről az alábbiakat közölhetem.

Tiszaderzs község mintegy három kilométernyire fekszik a Tiszától, ennek balpartján, Szolnok megye legészakibb pontján, körülbelül harminc kilométernyire a Bükk legdélibb nyúlványaitól. Tengerszín feletti magassága körülbelül 90—95 méter. A község környéke gazdaságilag erősen megművelt terület, intenzív gabonatermessel. Csupán a Tisza néhány holt ága, árterülete s egy-két nyárfás nyújt némi változatosságot.

Itt 1923 augusztus 10—31-e között gyűjtöttem, főleg bagolylepkeket csaklétken. A csalétkezés Szilassy László-nak a községben fekvő, nagykiterjedésű gyümölcsösében folyt.

Az egyik *hastifera*-t augusztus 26-án, a másikat pedig 29-én fogtam. Velük együtt még a következő bagolylepke fajok jelentek meg a

csalétken kisebb-nagyobb számban: *Bryophila algae* F., *Euxoa temera* Hb., *obelisca* Schiff., *Agrotis ypsilon* Rott., *segetis* Hb., *crassa* Hb., *exclamationis* L., *Rhyacia margaritosa* Haw., *f. saucia* Hb., *xanthographa* Schiff., *Triphaena pronuba* L., *Scotogramma trifolii* Rott., *Polia dissimilis* Knoch., *oleracea* L., *Hyperiodes turca* L., *Hyphilare lithargyrea* Hb., *albipuncta* F., *album* L., *Sideridis vitellina* Hb., *pallens* L., *Amathes circellaris* Hufn., *Amphipyra pyramidea* L., *Parastichtis secalis* L., *Procus bicoloria* Vill., *Hoplodrina ambigua* F., *Elaphria kadenii* Frr., *clavipalpis* Sc., *Athetis gluteosa* Tr., *Calymnia trapezina* L.

Pomázon a községtől délre egy fokozatosan épülő villatelepen, melynek jelentős része még mezőgazdasági művelés alatt áll, az elmúlt 1945. évben július 7-e óta kutattam. Ez a telep annak a síkságnak a szegélyén van, amelyik az Alföld északi nyúlványaként Ujpesten át a Szentendrei-szigetben folytatódik, Szentendre alatt pedig a budai oldalra is áttérjed. Tengerszín feletti magassága 130—140 méter.

A villák kertjeiben már sok gyümölcsfát ültettek, egyébként vegyesen természetnek különféle gabonafajtákat. 1945-ben sok volt a kukorica és a burgonya, valamint a napraforgó. Van a telep környékén néhány lucernás is.

A már elkészült főút mellékét és a leendő utak kihalított területét sűrű növényzet fedi, épúgy az egyik nagy gyümölcskertét is. Ennek legnagyobb részét különféle fűfélék teszik.

A *hastifera*-kat augusztus 28-a és szeptember 8-a között fogtam. Az egy-egy estén megjelent lepkék száma 1—5 között váltakozott. Valamennyit napraforgóvirágon fogtam teljes besötétedés után. Velük együtt még a következő bagolylepkéket figyeltem meg a napraforgókon: *Euxoa obelisca* Schiff., *Agrotis segetis* Hb., *crassa* Hb., *exclamationis* L., *Rhyacia c-nigrum* L., *xanthographa* Schiff., *Triphaena pronuba* L., *Barathra brassicae* L., *Scotogramma trifolii* Rott., *Hyphilare lithargyrea* Hb., *albipuncta* F., *Sideridis vitellina* Hb., *Hoplodrina ambigua* F., *Phytometra gamma* L.

A lakásban lévő lámpákat szintén figyeltem, azokon azonban egyszer sem találtam *hastifera*-t, pedig a legközelebbieket attól mintegy 20—30 méternyire fogtam. Minthogy a házat borító futónövény miatt a fény elég gyéren hatolt ki, továbbá az itt honos *Euxoa temera*-ból sem jött lámpára, holott egyebütt már fogtam lámpán, egyelőre a *hastifera*-ról még nem állapítható meg, hogy kerüli-e a fényt, mint például az *Amphipyra*-k.

Érdekesebb ennél, hogy a padláson sem találkoztam vele. Alkonyatkor rendszeresen figyeltem a padlásról kirepülni készülő lepkéket, amelyek nappali pihenésük idejére odahúzódtak. A *hastifera* közeli rokonai közül *temera*-t csak ott fogtam, napraforgón nem, *aquilina*-t és *obelisca*-t mind napraforgón, mind a padláson.

Ezek a megfigyelések azért figyelemreméltók, mert a különféle gyűjtési módok eredményében szembevetendő eltérések mutatkoznak. Pomáznak ezen a részén két évi kutatás eredményeképp mintegy fél kilométeres körzetben eddig 76 bagolylepké-fajt találtam. Ezúttal csak annyit említek meg, hogy a padláson ezek közül két év alatt 32 fajt

gyűjtöttem, napraforgón viszont egy év alatt 36-ot. A padláson fogtak közül 17 fajt nem fogtam napraforgón, viszont a napraforgón gyűjtöttek közül 21 fajjal nem találkoztam a padláson.

Kísérletet tettem a *hastifera* lepetéztetésére. Az egyik kopott nőtényt lüvegsőbe zártam egy kis füvel és a környéken található leggyakoribb apró növényekkel. Ilosvai Varga István festőművésznek, aki szabad óráiban szorgalmasan foglalkozik rovarok tenyésztésével, ezen a módon sikerült a bagolylepkéket legtöbb esetben lepetéztésre bírni, olykor még terméketlen nőtényt is. A szóbanforgó *hastifera*-nőtény sajnos három nap múlva kimúlt anélkül, hogy egyetlen petét rakott volna. Ez a nőtény, mikor meg akartam fogni, levetette magát a földre és nem sikerült megtalálnom. Mintegy 10 perc múlva egy méterrel arrább megtaláltam egy másik napraforgó virágon. Könnyen felismerem, mert jobb felső szárnyának a szegélye kissé be volt kunkorodva.

Remélhetőleg sor kerül rá hamarosan, hogy ezt a rendkívül érdekes bagolylepkét újra megfigyelhetjük, ép kedvezőbb körülmények között teljesen tisztázhatjuk életviszonyait részben neveléssel, részben pedig természetes adottságai között való megfigyelésekkel.

Euxoa hastifera Donz., and its habitat in the Hungarian plain.

by L. Kovács.

Author caught this greatly isolated moth by bait in an orchard at Tiszaderzs (on the left bank of the Tisza, some 125 kms east of Budapest), the 26th and 29th August, 1923; and also on heads of the sunflower in the area of the village Pomáz, (about 2—3 km.-s from the Danube and 7 km.-s north of Budapest on the rim of the Danubian plain), the 25th August, till the 8th September, 1945. All these moths are smaller than the type, the males being 30—34 mm, and the females 33—37 mm broad. The form occurring in Tiszaderzs, corresponding in colour to the type and deviating from it only in size, was named *f. hungarica f. nova*. The basic colour of the form from Pomáz is not purple-brown but of a dark greyish black, showing a dark purplish-brown tint on the lower part of the middle field only. This form, appearing exclusive in the place where it was collected, was named *f. pomazensis f. nova*. Author proves that this form can not be identical with *f. carbonis*, as described by Warren from Uralsk, which Koshantsikov classes as belonging to *hastifera*, because its basic colour is according to its description, purplish-black. He states further that concerning *f. carbonis*, Warren's statement is right, that is, it does not belong to *hastifera* but to *obelisca*. The kind of form of *obelisca* corresponding to the description of Warren can also be found in Pomáz; and the figure to be seen in A. Seitz's work shows unmistakably the design of *obelisca*. The difference between designs of these two species' is so great that an error from Warren's part — an excellent expert concerning the species of the genus *Euxoa* — seems to be out of question. Koshantsikov supposedly identified a darker form of *hastifera* collected by him as *obelisca f. carbonis*.